№ 36 ՇԱԲԱԹ ՄԱՐՏԻ 30 **1891** ՇԱԲԱԹ ՄԱՐՏԻ 30 № 36

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Միացեալ Ընկերութեան գործունէութիւնը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Դարաչիչագից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեղեկութիւններ Թիւրքաց Հայաստանից. Նամակ Ֆրանսիայից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ՖԵԼԻՏՕՆ.

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Տարվայ այս միջոցին Միացեալ Ընկերութեան օգտին տրված պարահանդէսը, որը ընկերութեան գանձարանին սովորաբար 8—10 հազար րուբլի է տալիս, նորից խօսակցութեան և քննութեան նիւթ դարձրեց այդ ընկերութեան գործունէութիւնը: Գոնէ այդպէս է երևում Պօլսի լրագիրների մէջ տպագրած տեղեկութիւններից:

Մեր հասարակութեան լաւ յայտնի է, թէ մի քանի տարի առաջ ինչպիսի համակրութեան և նպաստների արժանացաւ այդ հիմնարկութիւնը, որի նպատակն է եղել և—է դպրոցներ բանալ Թիւրքաց Հայաստանում: Երբեմն-երբեմն արգելքների հանդիպելով, և ստիպված լինելով կռւել զանազան արգելքների հետ, Միացեալ Ընկերութիւնը, այնուամենայնիւ կարողացել է իր նպատակը, գէթ մասամբ, իրագործել, որի ապացոյց կարող են լինել հետևեալ թւերը:

Ընկերութիւնն այժմ ունի 47 դպրոցներ, որոնցից 26 աղայոց է, 10 օրիորդաց և 11 խառն դպրոցներ: Դրանց մէջ ուսում են առնում 3,645 աշակերտներ, որոնցից 2,427 տղաներ են, իսկ 1,218 աղջիկներ: Բացի դրանից, ընկերութիւնը Զէյթունի մէջ ունի մի որբանոց: Դպրոցները այսպէս են դասաւորված գաւառների մէջ. Տարօնում՝ 6 դպրոց, Վասպուրականում՝ 2 դպրոց, Սղերտի շրջանում՝ 10, Բագրևանդ՝ 9, Տարօն՝ 7, Խարբերդ՝ 1, Սեբաստիա՝ 1, և Կիլիկիա՝ 16 դպրոց:

Այդ հիմնարկութիւնների վրա, որոնց մէջ գործող պաշտօնեաների թիւը 150-ից անց է, ընկերութիւնը տարեկան ծախսում է մօտաւորապէս 3,500 օսմանեան ոսկի,—մի գումար, որ ինքն ըստ ինքեան շատ չնչին և աննշան բան է, եթէ յիշենք, որ ընկերութեան նպատակը շատ լայն է ծրագրած.—այն է դպրոցներ բանալ ամբողջ Թիւրքաց Հայաստանում:

Կարծել թէ 47 դպրոցը բաւական է երեք միլիօն Թիւրքահայերի համար, կը նշանակէ կարծել, թէ նոյն Թիւրքահայերի համար բաւական է մի 47 հազար պուդ ցորեն:

Ինքն Միացեալ Ընկերութեան վարչութիւնը, եր բաւական սակաւապետ անդամներով հանդերձ, շատ հեռու է այդ մտքից, և ամբողջ տարին փող ու փող է պահանջում Կ. Պօլսի 200 հազար հայերից, որպէս զի կարող լինի տարին գէթ մի 10 դպրոց աւելացնել երկրի մութ անկիւններում և աւելի բարւոքել եղած դպրոցները:

Իսկ Պօլսի հայերը սառնասիրտ են մնում, և բաւական են համարում այն 8 կամ 10 հազար րուբլին, որ իր տարեկան պարահանդէսի ժամանակ ստանալու յոյս ունի Միացեալ Ընկերութիւնը:

Չէ կարելի թագցնել և չասել, որ թէ սկզբունքով, և թէ գործնական տեսակէտից շատ անհամակրելի երևոյթ է, որ մի ամբողջ երկրի կրթութեան գործը կախված պէտք է լինի մի քանի հարիւր մարդկանց զուարճանալու տրամադրութիւնից, մի պարահանդէսից:

Պարահանդէսները կարող են ընկերութիւնների համար լինել դրամական աղբիւրի միջոցներից մէկը, բայց լինել առաջին և միակ միջոցը—երբէք:

Միացեալ Ընկերութեան վարչութեան վրա պարտաւորութիւն կայ, քանի որ ժողովրդի կրթական գործի ղեկը, հանգամանքների բերմամբ նրա ձեռքն է տուած, աշխատել ձեռք բերել նիւթական այնպիսի միջոցներ, որ իր դպրոցների թիւը ոչ թէ 47-ից, այլ 147 ից էլ անցնի:

Այդ միջոցներից ամենագլխաւորը և հաստատը կը լինի այն, երբ ընկերութիւնը կաշխատի և կարող կը լինի նոյն իսկ տեղական ժողովրդին, Թիւրքաց Հայաստանի տեղացի հայերին գրաւել դէպի դպրոցական գործը, և նրանից նիւթական օգնութիւն ստանալ դպրոցների համար: Այդ թէ հաստատ միջոց կը լինի, և թէ միջոց կը տայ տեղացի ժողովրդին աւելի մօտիկ կապվելու դպրոցների հետ, աւելի հետաքրքրվելու իր սեփական երկրի մտաւոր զարգացման գործով, և թէ իր յոյսը հեռու Պօլսի վրա չը դնելու, որն այսօր կը տայ, վաղը կարող է չը տալ:

Միայն այդ տեսակէտի վրա հիմնվելով, կարելի կը լինի, մեր կարծիքով, թէ հաստատ հիմքերի վրա դնել Թիւրքաց Հայաստանի դպրոցները և թէ նոյն իսկ բուն ժողովուրդը մասնակից անել ուսումնարանական գործին:

Իսկ Պօլսի հայերին մնում է մի քիչ աւելի պարտաճանաչ և ինքնասէր լինել, և փոխանակ պարահանդէսների յոյսով կերակրելու Միացեալ Ընկերութիւնը, նրա գանձարանը մտցնել այն տասնեակ հազարները, որոնք մինչև այժմ էլ ծախսվում են Բօսֆորի ափերում զանազան փառաւոր եկեղեցիներ շինելու և ազգային կոչված հիւանդանոցի համար փառաւոր շէնքեր կառուցանելու վրա:

Այդ փողերը ոչ թէ Բօսֆորի ափերում մեծ մեծ շէնքեր կառուցանելու վրա պէտք է ծախսել, այլ Թիւրքիայի հայերի մանուկների ուսման վրա,—մի գործ, որ մարդկանց էլ օգուտ կը տայ, Աստուծուն էլ հաճելի կը լինի, ուրեմն բաւականութիւն կը տայ մարդկանցից փառաբանութիւն և Աստուածանից օրհնութիւն սպասող հարուստ հայերին....

Խ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԴԱՐԱՉԻՉԱԳԻՑ

Մարտի 20-ին

Մեծ պասը բերում է իր հետ հայ գիւղացու համար զանազան տեսակ նախապաշարմունքներ և սնոտիապաշտութիւններ:

Դարաչիչագի անուս ժողովուրդը, մանաւանդ կանայք շատ աւելորդ բաներ են պաշտում, և չը տեսած բաներին են հաւատում: Աչքի առաջ առնենք հնապաշտ պառաւների այդ գործողութիւնները և տեսնենք թէ ինչ ծիծաղելի բաներ են գործում: Մեծ պասի առաջին երկուշաբթի օրը, պառաւների համար՝ երեք խորհրդաւոր բաներ ունի: Առաջին. առաւօտեան եկեղեցուց դուրս գալուց յետոյ, պառաւ տատը հրամայում է իր հարսներին կամ աղջիկներին, որ մի սոխ ու եօթը հատ փետուր բերեն, և սովորական «ագլատիզը» պատրաստեն: Սոխի չուրջը խրելով 7 հատ փետուրներ՝ կախ են անում տան երդիկից: Ահա թէ ինչ է նշանակում գիւղական այդ ագլատիզը. եօթն փետուրներից 3-ը սպիտակ են լինում, իսկ 4-ը սև: Եօթ փետուր կը նշանակէ եօթն շաբաթ, որից իւրաքանչիւր շաբթին մի մի փետուր պոկելով, իմացնում են մանկանց թէ այսքան շաբաթ անցկացաւ պասից: Երեք սպիտակ փետուրներ ցոյց են տալիս երեք ձմեռնային շաբաթներ, իսկ չորս սև փետուրները նշանակում են չորս գարնանային շաբաթներ, իսկ այն միջուկ սոխը, եթէ անձրևի կամ ձիւնի ջրի ազդեցութեամբ բոյսեր արձակէ, կը նշանակէ տարին կը լինի առատ և պտղաբեր. եթէ ոչ, կը լինի չոր և անպտուղ: Բայց դրանցից մի այլ նշանակութիւն էլ ունի «ագլատիզը», այդ այն է, որ նրանով պառաւ տատերը և մայրերը վախեցնում են իրանց փոքրիկ երեխաներին, որոնք կամենում են լուծել իրանց պասը, սպառնալով որ «փետուրը կը թռչի և կը կուրացնէ նրանց աչքը»:

Երկրորդ աւանդութիւնն է գիւղացւոց «կչխուը». գիւղացիներից ով որ ունի նորահարս ու փեսայ, այդ օրը նա անշուշտ պէտք է կատարէ այդ պառաւական ծէսը: Այդ այն է, որ մի ահագին անասունի լուծ թոկով կախ են անում տան երդիկից՝ մի սաժէնաչափ բարձրութեամբ. իսկ լծի այս և այն գլխից կախ են անում ուրիշ երկրորդական պարաններ, որոնց մէջ առաջին անգամ կչռվելու համար՝ նստում են հարսն ու թագաւորը, իսկ սրանցից յետոյ կչռվում են աղջկերք, և ապա կանայք և մարդիկ: Բայց սրան գիւղական հերոսները այլ խորհուրդ են տալիս, որպէս թէ այս խորհրդաւոր օրը ով որ կչռվի՝ նա կազատվի իր մեղքերից:

Երրորդ աւանդութիւնն է գեղջկուհիների այս օրվայ կիրակիապահութիւնը, որով այդ օրը սուրբ պահելով նրանք ազատվում են մկան պատճառած վնասներից: Երեքշաբթի՝ նոյնպէս սուրբ պէտք է պահեն, և ոչինչ չը գործեն, որովհետև այդ օրվայ չը գործելուց՝ ինչպէս իրանք են ասում, ազատվում են կայծակի հարուածներից: Այս օրինակին հետևում է դժբախտ չորեքշաբթին, որ ազատ չէ այդ անխիղճ պառաւների սնոտիապաշտութիւններից: Այդ օրը ես սուրբ պահելով, կատաղած շան ատամներից ազատ մնալու դիտաւորութիւն ունեն: Սրանից յետոյ գալիս է շաբաթ օրը. հայ կանայք սրան մի այլ խորհրդաւոր տիտղոս են տալիս, այն է «թալալոց», որ այդ օրը կիրակի պահելով, այլ ևս ուշադնաց չեն լինում իրանց որդիքը սատտիկ լաց լինելու ժամանակ:

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

Աստուած գիտէ պատժել.—«փորձ» և «Արձագանք».—Կատարեալ անընդունակութիւն.—Թիֆլիսի խողը և աչքերին թող փչող պարոնները.—Վերջապէս անգլուխ չենք.—Թիֆլիսը դարձել է գիտութեան և գեղարուեստի համաշխարհային կենտրոն.—Ընդհական հոգեփոխութիւն.—Ժուղիկի չունը և Նիկիտայի կառառն.—Փողոցում լսված խօսակցութիւնները.—Բթի աղուխների թանգանալը.—Վերջապէս ամեն բան նորից կարգի կընկնի:

* *

Շատ անգամ Աստուած պատժում է այն մարդկանց, որոնք ուզում են ուրիշներին վնասել: Ռուսաց առածն ասում է. «не рой другому яму, самъ попадешь».

Այդ տեսակ դէպքեր արդէն մի քանի անգամ են պատահել այժմեան «Արձագանքի» և նախկին «փորձի» հրատարակչի հետ: Մի ժամանակ, նա երևելի Արթուր Լէյստի միջոցով գերմաներէն գիրք էր հրատարակել արտասահմանում, որի մէջ թւելով բոլոր հայոց պարբերական հրատարակութիւնները ժամանակագրական կարգով, գիտամբ դուրս էր թողել 1872 թիւը և այդ թւին լոյս տեսած «Մշակը»: Բայց նախախնամութիւնը, Լէյպցիգի գրաշարների ձեռքով պատժեց ուրիշի տաների տակ փոս փորել ցանկացող պարոնին. այդ գրաշարները «փորձ» բառը նոյն գիրքում չարելով, փոխանակ «փորձ» (Pordz), անգիտակցաբար «փորել» («Porel») էին չարել....

Նոյն տեսակ բանը նորերումս պատահեց և «Արձագանքին»: Ահա չաբաթաթերթի երրորդ համարն է դուրս գալիս և ամեն համարում երեսների ճակատին փոխանակ «Արձագանք» տպվում է «Արաձգանք»:

Ուղիղ չեմ ասել, որ մի մի անգամ Աստուած գիտէ պատժել մարդկանց՝ նոյն իսկ իրանց բերանով իրանց գլխին դատավճիռ կարդալ տալով:

Նախ խոստովանել է տալիս մարդուն, իր սեփական բերանով, թէ սիրում է ուրիշների տաների տակ փոս փորել, իսկ այժմ հրապարակով, ի գիտութիւն ամենքի, յայտնել է տալիս, թէ իր հրատարակած թերթը «առաձգական» է.... Այո, առաձգական՝ մտքերի, համոզմունքների, խղճի տեսակէտից....

Ինչ որ վերաբերվում է պատկերներին, «որոնց կոչումն է գեղարուեստական ճաշակ զարգացնել» հայ հասարակութեան մէջ,—Աստուած փրկէ ու ազատէ մեզ այդ անճոռնի պատկերներից:

Եւ պէտք է ասել որ շատ մեծ խնամքով է խմբագրվում չաբաթաթերթը: Պէտք է անընդունակութեան կատարեալ տիպար լինել՝ շաբաթը մի անգամ թերթ հրատարակելով,—շնորհ չունենալ կոկիկ կերպով կազմել համարը, շնորհ չունենալ լաւ նիւթեր ընտրել, խնամքով պատկերներ դուրս բերել, շնորհ չունենալ նկատելու թէ համարի բովանդակութեան «Զանազան» ասված բաժնում յիշված են չորս կտորներ. 1) Գօրտեր և գօգօշներ, 2) Գլադստոնի գլուխը, 3) Գարեջրի արդիւնաբերութիւնը և 4) Զինաստանի հեռագրաթելերը,—իսկ իրան համարի տէկստի մէջ, նոյն «Զանազան» անունված բաժնում այդ բոլոր կտորներից միայն մի կտոր է տպված, այն է՝ «Գարեջրի արդիւնաբերութիւնը»:

Շաբաթը մի անգամ համար հրատարակել և շնորհ չունենալ նկատել թէ «Արձագանքի» տեղ ամեն անգամ տպվում է «Արաձգանք» բառը.... Մենք չենք զարմանայ, եթէ թերթի խմբագրի և նրա անօրէնի անհոգութեան պատճառով, փոխանակ՝ Տնօրէն Ցարոյ, թերթի վերջին երեսի վրա շուտով տպված կը տեսնենք՝ Անօրէն Ցարոյ ստորագրութիւնը....

*
* *

Թիֆլիս քաղաքը քանի մի ամիս անգլուխ մնալով, քաղաքի փողոցների թողը այնքան շատ էր, որ այդ թողից հեշտութեամբ կարողացան օգուտ քաղել մեր հայոց մամուլի խմբագիրները,—և առատօրէն թող էին փչում իրանց բաժանորդների աչքերին: Մինը, «Արձագանք» չաբաթաթերթը, Հ. ստորագրութիւն կրող իր աշխատակցի բերանով, յայտնում է մեզ թէ բաղդ է ունեցել անձամբ ծանօթանալ օրիորդ Նիկիտայի հետ, որի մասին պատմում է մեզ թէ «հասարակութեան մէջ նա իրան պահում է շատ բնական կերպով, առանց կոտրվելու, խօսում է (միթէ), զուարճանում է մանկան պէս». միւսը, «Մուրճ» ամսագիրը Լուսինի անունով իր աշխատակցի բերանով ուրախացնում է իր բազմաթիւ ընթերցողներին, յայտնելով նրանց թէ բաղդ է ունեցել ծանօթանալ և անձամբ խօսել տիկին Ժուղիկի հետ, որը և խոստացել է նրան, ամսագրի հետևեալ «ամսվայ քրօնիկօնի» համար տեղեկութիւններ տալ իր կեանքի մասին.... Անհամբերութեամբ սպասում ենք «Մուրճի» հետևեալ համարին:

*
* *

«Թող» ասեցի և ակամայ յիշեցի, որ վերջապէս մեր ամեն տեսակ տանջանքներն անցան, մեր քաղաքը այլ ևս անգլուխ չէ. նա գլուխ ունի և այն էլ իշխանական գլուխ. և հիմա, Աստուծով, ամեն բան լաւ կերթայ, ամեն բան կարգի կընկնի:

*
* *

Սակայն թողնենք քաղաքային գործերի վրա խօսելը և մեր ուշադրութիւնը դարձնենք մեր քաղաքի հասարակաց կեանքի վրա:

Թիֆլիսը թէև մի քանի ամիս շարունակ անգլուխ էր մնացել, բայց ուրիշ կողմից մեր քաղաքը այդ վերջին ամիսների ընթացքում դարձել էր թէ գիտութեան և թէ գեղարուեստի միջազգային կենտրօն....

Չէք հաւատում. ահա ապացոյցներ:

Մինչդեռ Ֆրանսիայի, Անգլիայի, Իտալիայի, Սպանիայի, Հօլլանդիայի, Աւստրիայի, նոյն իսկ

Պասի կէսին կատարում են «միջինքի» արարողութիւնը: Գեղջկուհիները թխում են այդ օրը խմորից շինած փոքրիկ հացագունդեր, և իւրաքանչիւրի մէջ հացահատիկներ՝ ցորեն, գարի, հաճար և այլն լցրած, կոլոլում են և թոնիրն են ձգում. երբ որ այդ գունտերից որ և իցէ մէկը պատռվի, այն ժամանակ մեծ նանը գուշակում է, որ այս տարի ցորեն կամ գարին այնքան առատ պէտք է լինի, որ գրեթէ հորերը պէտք է ճաքեն հացի առատութիւնից. այս օրինակով կանայք չեն մոռանում և իրանց բրդի կամ պանրի կարասներն էլ փորձել: Բացի դրանից, պասի կէսին թխվում է և կոլոլ սինիի չափ մի ահագին բաղարջ, որ լինում է 30—40 փունտ. դա կոչվում է «միջինք» և դրանում թաքցնվում է մի փոքրիկ առարկայ, որը լինում է մի կոճակ. և կամ մի փոքրիկ դրամ: Երեկոյեան, գիւղական տան ամբողջ ընտանիքը հաւաքվում է տաքի չուրջը, որը պէտք է բաժանէ այդ միջինքը: Չը նայելով երեխաների թախանձանքին, մեծ տատը առաջին բաժինը հանում է անասուններին, և ապա իրանց գերդաստանին: Դրանից հետեւում է այն, որ միջինքում պահված առարկան ում բաժնի մէջ որ գտնվում է, նա պիտի ժառանգէ այդ տան հարստութիւնը:

Ահա այսպէս Դարաչիչագում տարիներից ի վեր վաղեմի սնոտիապաշտութիւնները թագաւորում են այդ տգէտ ժողովրդի շրջաններում:

Ռ. Տ. Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վաղը, կիրակի, մարտի 31-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանի դահլիճում կայանալու է մի չատ հետաքրքիր կօնցէրտ: Պ. Լ. Կնինա, որը մի քանի տարի է արդէն պահում է Թիֆլիսում մի մասնաւոր երաժշտական դպրոց, և ունի բազմաթիւ աշակերտներ, տալու է իր աշակերտուհիների մասնակցութեամբ մի կօնցէրտ, իր երաժշտական-մանկավարժական գործունէութեան 25-ամեակի առիթով: Կօնցէրտի պրօգրամը չատ բազմակողմանի և հետաքրքիր է: Պ. Կնինայի աշակերտուհիները նախ կը նուագեն 16 ձեռքով (այսինքն 4 պիանոի վրա), ապա նրանցից չատերը կածեն և սոլօ: Նուագող օրիորդների թւում կան և ռուս և գերմանացի և հայ օրիորդներ: Ասում են, որ այդ աշակերտուհիների թւում կան և աչքի ընկնող տաղանդ ունեցողներ, ինչպէս օրինակ Սմիտտէն երկու քոյրերը: Կօնցէրտի սկիզբը երեկոյեան $7\frac{1}{2}$ ժամին է: Բէկկէրի գործարանի րօյալները վերցրած են Լանկօի մագազինից: Կօնցէրտի համար տոմսակներ կարելի է ստանալ ժողովարանի շվէյցարի մօտ: Չէ կարելի չը խոստովանել որ պ. Կնինա քանի մի տարի է արդէն մեծ եռանդով առաջ է տանում երաժշտական ուսման գործը մեր քաղաքում և բաւական շօշափելի հետեւանքների է հասել, ընդունակ նուագածու աշակերտուհիներ պատրաստելով իր ղեկավարութեան տակ գտնված դպրոցում:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ ընկերութիւնը հայերէն գրքերի հրատարակութեան՝ խնդրում է մեզ յայտնել, որ ներկայ մարտ ամսի 2-ին ընկերութեան օգտին տուած դիմակահանդէսից գոյացաւ 384 ր. 40 կ. արդիւնք, որից 123 ր. 30 կ. ծախս հանելով, մնաց զուտ արդիւնք յօգուտ ընկերութեան 261 րուբլի 10 կոպէկ:

—

Թէհրանի հայոց ազգային Ուսումնասիրաց ընկերութեան նախագահը խնդրում է մեզ տպագրել հետեւալը. «Թէհրանի հայոց ազգային Ուսումնասիրաց ընկերութեան գործադիր ժողովը յայտնում է, որ նորընտիր գործադիր ժողովը որոշած լինելով կազմակերպել Թէհրանի «Հայկազեան» անունով ազգային երկսեռ ուսումնարանը, հարկաւորութիւն ունի չորս ուսուցչի, մի վարժուհու և մի դաստիարակ վերակացուի: Դասախօսելի առարկաները լինելու են՝ կրօն, հայոց լեզու, ֆրանսերէն, ազգ. պատմութիւն, թւաբանութիւն և տարրական մաթեմատիկա, ընդհանուր պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, տարրական բնական գիտութիւն, ձեռագործ և երգեցողութիւն: Իւրաքանչիւր ուսուցիչ պիտի ունենայ շաբաթական 24 դաս. ռոճիկ 200 թուման (600 րուբլի), բացի դաստիարակ վերակացուից, որը պիտի ստանայ 100 թուման: Ուսուցիչներից մէկը պէտք է կատարէ տեսչի պաշտօնը երկու դպրոցներում ևս, ունենալով 14—16 դաս: Վարժուհին պէտք է ստանայ և բնակարան: Ցանկալի էր, ըստ տեղական պայմանների, որ ուսուցիչներից մինի ամուսինը լինէր իսկապէս և վարժուհի և երկու ամուսիններ միասին բնակվէին օրիորդաց դպրոցում: Ցանկացողները ստանձնել ուսուցչական պաշտօն վերոյիշեալ առարկաներից պարապելու համար, հրաւիրվում են վաղօրօք, մինչև ներկայ տարվայ մայիսի 15-ը, բանակցութեան մէջ մտնել ընկերութեան ատենապետ պ. Համբարձում Առաքելեանցի հետ, այս հասցէով. Թէհրան, առ ատենապետ ազգային Ուսումնասիրաց ընկերութեան հայոց Թէհրանի Հ. Առաքելեանց: Въ Тегеранъ, (Персія) предсѣдателю армянскаго Общества распространенія знаній, А. Аракелянцъ.»

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ գրում են. «Ձեր առաջնորդող յօդուածը «Ժամանակ է արդէն» (№ 29) անհնայն հաճութեամբ կարդացվեց այստեղ: Ճշմարիտ, մեծ պակասութիւն է մայրաքաղաքի մամուլի համար այն անհեթեթ տեղեկութիւնները, որ ժամանակ առ ժամանակ նա տալիս է ռուսաց պետութեան հպատակ այլ և այլ ազգութիւնների կեանքից: Գալով հայ ազգութեանը, այդպիսի տեղեկութիւնները, առաւել ևս վերջին ժամանակ, միանգամայն անսանձ գաղափարների են հասնում: Իրանք խմբագիրները հայերի վրա ունեցած գաղափարները կազմել են Պետերբուրգում կամ Մոսկվայում մի քանի գինի-ծախողների, խանութպանների և նրանց գործակատարների հետ ունեցած յարաբերութիւնների տպաւորութեան տակ, կամ թէ այն թափառաշրջիկ, անուս ու «բօշբողազ» հայ ռեպօրտեօրների յօդուածներից, որոնք տպվում են թերթերում, վճարվելով երեք կոպէկ տողից.... Երբ խմբագիրները պատահում են մի բանիմաց, մի քաղաքակիրթ, մի գեղարուեստագէտ հայի, նրանք նրան հայ չեն համարում.... Այս այսպէս լինելով, մէկ էլ տեսնես, մայրաքաղաքն եկաւ հեռուից մի որ և է դժգոհ, գործից զրկված հայ: Սա էլ վրէժխնդրութեան զգացմունքից դրդված, դառնացած սրտով իր անձնական շահերը պաշտպանելու համար, սկսում է գրիչ խաղացնել հէնց նոյն իսկ հայերի դէմ և նրանց սև գոյներով նկարագրել: Եւ այդ տեսակ յօդուածներ, նորանոր քաղաքագիտական մտքերով համեմած՝ առանց այլ և այլութեան տեղ են գտնում մայրաքաղաքի թերթերի էջերում: Չը գիտես ում վրա զարմանաս. նոյն իսկ հայի լրբութեան, թէ խմբագիրների անձեռնահասութեան վրա:»

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Մարտի 23/24-ին գիշերը, ժամի մէկին, շուկայի գիշերապահներից մէկը գինետներից մէկում նկատում է ճրագի լոյս և այնտեղից խօսակցութեան ձայներ է լսում: Կամենալով իմանալ, թէ այդ ինչ է, նա գնում է մի ուրիշ գիշերապահի մօտ, յայտնում է նրան, որ մի գինետնում ճրագի լոյս և մարդիկ կան. յետոյ վերցնում է գիշերապահին և գնում է դէպի գինետունը. բայց ճանապարհին ինքն առաջ է վազում և կամենում է գինետան ետևովը մըտնել այնտեղ (գինետունը ետևից էլ է մուտք ունենում), բայց գինետան մէջ գտնվող մարդիկ չորս անգամ իրար ետևից ատրճանակ են արձակում գիշերապահի վրա և փախչում. գնտակներից երկուսը դիպչում են գիշերապահին և տեղն ու տեղը սպանում խեղճին: Միւս գիշերապահը սկսում է «հարայ» կանչել, բայց երկար ժամանակ ոչ մի ոստիկան չէ երեւում... Վերջապէս գալիս է պօլիցիան, առաւօտն էլ քննիչը, և արձանագրութիւն է կազմվում: Առ այժմ յայտնի չէ, թէ գինետան մարդիկ գողեր են եղել, թէ որիկաներ են եղել քէֆ անում, որ աւելի հաւանական է, որովհետև նշաններից այդ է երևում: Գինետան տէրը և ծառան բանտարկված են»:

—

ԹԷՕԴՈՍԻԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Թէօդոսիա քաղաքը հետզհետէ վերանորոգվում, բարեփոխվում է. շինվում են նոր շինութիւններ, իսկ բուլվարի վրա շինվում է աւազան-շատրւանը, որով պիտի ջրվի քաղաքիս բնակիչների այդ միակ զբօսավայրը՝ բուլվարը:»

—

Մեզ հաղորդում են ԹԷՕԴՈՍԻԱՅԻՑ որ այդ քաղաքի հայ հասարակութիւնը զուրկ է ժամասացութիւնից իր եկեղեցում. վաղուց ոյժից ընկած քահանան վերջերումս հիւանդանալով, անկարող է ժամասացութիւնը կատարել: Եւ մինչև այժմ այդ քահանայի փոխարէն ոչ մի նորին չեն նշանակում:

—

«Нов. Обозр.» լրագիրը լսել է որ Թիֆլիսի դատաստանական պալատի աւագ-նախագահ Ս. Ս. Գօնչարօվ նշանակվում է սենատոր, իսկ նրա տեղը նշանակվում է Օդեսայի դատաստանական պալատի այժմեան աւագ-նախագահ, կոմս Լիվէն:

—

Չորեքշաբթի, մարտի 27-ին օրիորդ Նիկիտան տուեց ԹԻՖԼԻՍԻ թատրոնում իր վերջին կօնցէրտը: Օրիորդի րէպէրտուարը, ինչպէս միշտ, չատ աղքատ և միակերպ էր. նա ածում է դեռ խաւօրապէս իր վերին աստիճանի մետալական հնչիւն ունեցող թարմ ձայնով, բայց այդ ձայնը, երաժշտական խիստ կանոնների տեսակէտից, դեռ ևս չատ հեռու է մշակված լինելուց: Հասարակութեան ոգևորութեանը չափ ու սահման չը կար: Ասում են որ թատրոնի մի քանի աթոռներ կոտրել է ոգևորված հասարակութիւնը: Օրիորդին մատուցվել են հասարակութեան կողմից մի քանի թանգագին ընծաներ և մի մեծ ծաղկեայ փունջ:

—

Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսում հայերէն-վրացերէն լեզուներով կիրակնօրեայ դպրոցներ բանալու հարցը, որի մասին տեղական լրագիրներում հաղորդվել էր, մի քանի պատճառներով մնաց անիրագործելի:

—

Հայոց դիրատանների առաջիկայ հինգշաբթի օր հայերէն մի ներկայացում պիտի տան, պիտի խաղացվի «Ուրիէլ Ակօստա» պիէսան:

—

Այս օրերս Թիֆլիս է եկել անգլիական «Daily News» լրագրի սեփական թղթակից պ. Ֆիցջերալդ, որն անցեալ տարի էլ Կովկասումն էր:

—

Գաւառական քաղաքներից ստացած նամակներից երևում է, որ մորեխն էլի վտանգ է սպառնում դաշտերին: Թէև տեղական իշխանութեան կարգադրութեամբ գիւղացիները ձեռնարկել են մորեխի ձուերի ոչնչացնելուն, բայց և այնպէս մեծ քանակութեամբ ձուեր են մնացել մի քանի տեղերում, այնպէս որ եթէ այդ ձուերից մորեխ դուրս գայ՝ կարող է մեծ վտանգ սպառնալ: Մի քանի տեղ, երկիւղից, արդէն սկսել են ցորենը թանգացնել:

—

Մեզ հաղորդում են, իբրև լուր, որ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան այժմեան անդամներն էլ ուզում են հրաժարվել իրանց պաշտօններից:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Էրզրումից գրում են «Մօնիտէօր» լրագրին. «Հայ-Հռոմէականաց կողմէ Նոր Տումարը գործածելու համար Հայ-Հռոմէականաց պատրիարքարանէն ուղղեալ հրահանգին վրա, կարնոյ Հայ-

---

Գերմանիայի ամենահռչակաւոր բժշկական հեղինակութիւնները հրաժարվում են Կօխի նորագիւտ լիմֆան հիւանդներին սրսկելուց, ասելով որ մինչև այդ նոր միջոցի էութիւնը չը պարզվի, չը որոշվի, նրանք իրանց բարոյական պարտաւորութիւն են համարում չը գործ ածել Կօխի լիմֆան հիւանդների բժշկութեան մէջ, — իսկ Թիֆլիսի մի 10 հատ բժիշկները աւելորդ են համարում զգալ այդ տեսակ բարոյական պարտաւորութիւն և շարունակում են իրանց փորձերը հիւանդների վրա....

Պատճառն այն է, որ ժամանակները փոխվել են. հիմա Թիֆլիսն է դարձել գիտութեան համաշխարհային կենտրօն, հիմա այլ ևս Լօնդօն, Բերլին, Պարիզ, Պետերբուրգ, Մօսկվա, Վիէննա, Հռոմ, Մադրիդ քաղաքները չեն, որոնք համաշխարհային գիտութիւնը առաջ են մղում, այլ համաշխարհային գիտութիւնը այժմ առաջ է մղում Թիֆլիսը....

* * *

Նոյն երևոյթը նշմարվում է և գեղարուեստի վերաբերմամբ: Թիֆլիսը գեղարուեստի համաշխարհային կենտրօն է դարձել. երեւելի գեղարուեստագէտներից այլ ևս ոչ ոք չէ մնացել ոչ Եւրօպայում, ոչ էլ Ամերիկայում, այլ գեղարուեստի ամենաերևելի ներկայացուցիչները այս վերջին ամիսներում Թիֆլիսումն էին գտնվում. տիկին Ժիւդիկ, օրիորդ Նիկիտա, պ.պ. Բէյգընաուէր, Լիբլինգ, Րօսսի, Զէրնօվ, բոլորն էլ մեզ մօտ էին: Ապա, մի քանի ժամանակից յետոյ պէտք է գան մեզ մօտ՝ տիկին Շօու, օրիորդ Վանզանդ, օրիորդ Դուզէ, տիկին Պատտի, պ.պ. Պօսսարտ, Բարնայ, Րուբինշտէյն, և այլն, և այլն...

Գեղարուեստն այնպիսի ազդեցութիւն ունեցաւ մեր հասարակութեան վրա, որ խղճալցնելով մեր հասարակութեան ներկայացուցիչներին, առաջ բերեց նրանցից շատերի մէջ հին հնդկական հոգեփոխութիւնը.... Ես ինքս ականատես եմ եղել ինչպէս մարդիկ ձի էին դառնում, արձակելով օրիորդ Նիկիտայի կառքի ձիերը և նրանց փոխանակ կառքին լծվելով, ինքս ականատես եմ եղել, ինչպէս շատերն ակնածութեամբ էին նայում օրիորդ Նիկիտայի սպիտակ կատուին, կամ տիկին Ժիւդիկի փոքրիկ շանը, պատրաստ լինելով ենթարկվել հոգեփոխութեանը, որպէս զի բաղդ ունենան այդ երկու հրաշալի կանանց կուրծքին սեղմվելու, նրանց ձեռքերում գտնվելու, նրանցից գրկված լինելու....

Խօսակցութիւններ էին, որ լսվում էին փողոցներում.

—Նիկիտայի սպիտակ կատուն տեսա՞ր....

—Ոչ, բայց նրա թաշկինակի մի կտորը կարողացայ ձեռք բերել....

—Նիկիտայի հետ ծանօթացա՞ր....

—Ինչպէս չէ, խելքս գնաց.... Ձեռքն էլ համբուրեցի:

—Ժիւդիկի հետ ծանօթացա՞ր....

—Այո, շանս ունեցայ նրա հետ ծանօթանալու, և նա ինձ խոստացաւ իր կենսագրական տեղեկութիւնները հաղորդել:

—Ժիւդիկի շունը տեսա՞ր....

—Ինչպէս չէ, բայց Նիկիտայի կատուին ես աւելի գերազանց եմ համարում թէ արտաքին տեսքով և թէ բնաւորութեամբ: Մանաւանդ մասնաւոր հասարակութեան մէջ այդ կատուն պահում է իրան չատ բնական կերպով....

Սրանց նման խօսակցութիւններն էին, որոնք շաբաթների և ամիսների ընթացքում մի գլուխ լսվում էին Թիֆլիսում:

* * *

Գիտէք, ընթերցող, որ քթի պղուխները սաստիկ թանգացան Թիֆլիսում, և գիտէք ինչ պատճառով:

Ամեն անգամ երբ օրիորդ Նիկիտա իր կօնցէրտը վերջացնում էր ու թատրոնից «Լօնդօն» հիւրանոցն էր գնում, հասարակութիւնը հաւաքվում էր նրա սենեակի պատուհանների տակ, սկսում էր աղաղակել, բալկօն դուրս կանչել օրիորդին և պահանջում էր, որ երգչուհին, յիշատակի համար, մի որ և է բան գցի բալկօնից....

Եւ հրաշալի օրիորդը սկսում էր իր քթի պղուխները գցել ամբոխին.... Ամբոխը բռնում և մաս մաս էր անում այդ պղուխները....

Այդպիսով ամեն երեկոյ օրիորդի պղուխների ամբողջ պաշարը հատնում էր և նա միւս օրը պէտք է Ալշվանգի կամ Ժերարդի մագազինում նոր պղուխներ առնէր....

Պարզ է որ այս րոպէիս քթի պղուխների անսպասելի թանգութիւն է տիրում քաղաքում.... Ասում են որ իր վերջին կօնցէրտից յետոյ օրիորդն այլ ևս ոչ մի հատ պղուխ չունենալով, սկսեց գցել «Լօնդօն» հիւրանոցի բալկօնից հիւրանոցին պատկանող երեսսրբիչներ, սեղանի սրբիչներ և այլ սրա նման ճերմակեղէններ....

Շուտով Բագու քաղաքում ճերմակեղէն ծախողներին էլ լաւ առևտուր է սպասում, քանի որ այս օրերս անման երգչուհին Բագու է գնում, այնտեղ կօնցերտներ տալու համար:

* * *

Մի խօսքով ամիսների ընթացքում մենք Թիֆլիսեցիներս, համ սիրուն երգչուհիների պատճառով գլուխ էինք կորցրել, համ քաղաքագլուխ չունէինք, համ էլ միմեանց գլուխ էինք պատռում Կօխի լիմֆայի համար....

Այսուհետև, յոյս կայ, որ ամեն բան մեզանում նորից կարգի կընկնի:

Այժմ քաղաքագլուխ ունենք, շուտով զանազան հրապուրիչ էակները մեզանից հեռանալով՝ մեր գլուխն էլի իր տեղը կը մնայ, և վերջապէս երևի շուտով կազատվենք գլուխ տանող խամօլութիւնից....

ԱՍԻԱՑԻ

Հռոմէական հասարակութեան մէջն անհամաձայնութիւնք ծագած են»։

Կ. Պօլսի հայոց կրօնական ժողովի վերջին նիստերից մինում ի միջի այլոց հետեւեալ հարցը քննվեց. «Ժողովը գոհունակութեամբ լսեց որ ամենայն Հայոց Հայրապետին հրամանաւ մայրաքաղաքիս մէջ չորս եկեղեցականներէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմուած է, ի Ս. Էջմիածին նոր տպագրելի Մայր Մաշտոցին ձեռագիրը բաղդատելու և առ այն ունեցած դիտողութիւնները տեղեկագրով մը մատուցանելու առ ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, որ իր կողմէ մատուցանէ զայն ամենայն Հայոց Հայրապետին»։

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻՑ

Պարիզ, 25 մարտի

Այս երկրորդ տարին է, որ տեղիս «Հայ ուսանողական միութիւնը» տալիս է հայկական երեկոյթ միութեան ընթերցարանի օգտին։

Երեկոյթի հովանաւորութիւնը յանձն էր առել «La Nouvelle Revue» երկշաբաթաթերթի խմբագիր տիկ. Ժուլիէտ Ադամ։

Դեռ մի քանի օր առաջ ֆրանսիական յայտնի լրագիրները, մանաւանդ «Figaro» լրագիրը, համակրութեամբ վերաբերվելով՝ յայտարարեցին, որ «հայ ուսանողները ամսիս 22-ին տալու են մի երգախառն երեկոյթ և որ ծրագրին նայելով մեծ աջողութիւն է խոստանում»։ Արդարև այս երեկոյթը այնքան չքեղ և ուրախ անցաւ, որ կարող է նախանձելի լինել տեղիս բոլոր այլ ազգութիւններին։

Մասնակցում էին Պարիզի սիրող և խոշական երաժիշտների աստղերը։ Թէև ծրագրի և տոմսակների վրա յիշված էր, որ սկիզբը լինելու է ժամի 9½-ին, բայց դեռ ժամի 9 չը լրացած Grand-Orient-ի ահագին դահլիճում ասեղ գցելու տեղ չը կար։ Մարդիկ և կանայք, վերջին մօդայով հագնված, շտապում էին րոպէ առաջ տեղ բռնել ծաղիկներով զարդարված դահլիճում, որը բուրաստանի էր նմանում։

Ցանկարծ մեծ օպերայի երաժշտութիւնը հնչեց ֆրանսիական և հայկական եղանակներ և ապա հետզհետէ բեմ բարձրացան տաղանդաւոր կատարողներ։ Գամառ-Քաթիպայի «Արաքսը», ֆրանսերէն թարգմանած, չնորհալի կերպով արտասանեց տիկին Dubois, իսկ օր. Gascoin նուագեց կորդանօվի բայաթին։ Երկուսն էլ կատարելապէս հասկացել էին իրանց պատրաստած կտորների իմաստը։

Լիակատար յաղթանակ տարաւ սրնգահար (flûtiste) De Vroye այնքան հրաշալի նուագելով, որ չը նայած թէ կտորը տևեց ամբողջ 20 րոպէ, բայց և այնպէս ունկնդիրները մեծ զուարճութեամբ հետեւում էին նրա սրնգի ամեն մի ներդաշնակ ելևէջին. ծափահարութիւններին և biss-երին չափ չը կար. պ. De Vroye մեր գրչի գովասանքին չէ կարօտ, նա յայտնի է ամբողջ Ֆրանսիայում իբրև առաջին սրնգահար։

M-me la comtesse de Grandsagne և օր. de Pierres հիացրին ամբողջ հասարակութիւնը իրանց զուրալի ձայնով, մանաւանդ duo երգած Paul-Puget-էի «Chanson Andalouse»-ով մեծ աջողութիւն ունեցան։

Պ. O. Angelici մանդոլինայի վրա նուագելով իր հեղինակութիւն «Souvenir de Chypre» և «Retraite» արևելեան ոգուով ներշնչված կտորները, մեզ հայերիս յիշեցրեց մեր քաղցր երկրի կարօտը և շարժելով իւրաքանչիւրիս զգացմունքները, թըռցրեց, տարաւ մեզ մինչև Մասիսի գագաթները։ Պարոնին գրեթէ ուժով մի քանի անգամ կրկնել տուին իր հեղինակած կտորներից։

Դաշնամուրի քնքոյշ հնչիւնով մեզ զուարճացրին չնորհալի օրիորդ Emilie Jouant, կատարելով G. Pfeiffer-ի 4-րդ մազուրկան, պ. Joseph Baume, որը նորերս Պարիզի երաժշտական դըպրոցից ստացաւ առաջին պարգև, կատարեց Շոպէնի «Barcarolle» և օր. Gayrard-Pasini, officier d'Academie, նուագեց Ritter-ի «Les Courriers».

Երեկոյթին մասնակցող քնքոյշ սեռի սիրողները, ուսանողների, իշխան Լուսինեանների և իշխան Չերնիշեվի կողմից վարձատրվեցան գեղեցիկ զամբիւղանման թարմ ծաղկեայ պսակներով, իսկ հասարակութեան կողմից անվերջ ծափահարութիւններով։

Մի խօսքով ոչինչ պակաս չէր երեկոյթին չքեղ գոյն տալու համար։

Հրաւիրված էին այստեղի բարձր շրջանի յայտնի անձնաւորութիւններ, իշխաններ, խմբագիրներ, հեղինակներ, երաժիշտներ, պրօֆէսօրներ և այլն, որոնց մէջ իրանց դիրքով փայլում էին բժշկական ֆակուլտէտի պրօֆէսօր պ.պ. Poirier և Gley, «La Nouvelle Revue»-ի ծերունի քարտուղար պ. Renard, արևելեան լեզուների ճեմարանի հայոց լեզուի դասատու պ. Carriere, Պետերբուրգի նախկին քաղաքագլուխ պ. Տրեգլակօվ, ռուս իշխան Չերնիշեվ, իշխան Pignatelli, մարկիզ Saffray, garde républicaine երաժշտական խմբի գլխաւոր պ. Weldge, հայր և որդի իշխան Լուսինեաններ, պ. Sheikh Aben Nadara (գրող) և այլն։

Երեկոյթը մեծ աջողութիւն ունեցաւ հայ ուսանողների համեստ կարգադրութեան չնորհիվ և վերջացաւ ժամի 1-ին կէս գիշերվայ։ Ապա սկսեցին պարերը։ Պար և ֆրանսիացի. արդէն այս երկու բնորոշ խօսքերը բաւական են ցոյց տալու համար, թէ ինչ տեսարան էր ներկայացնում դահլիճը, քնքոյշ սեռի թեթևաշարժ ոտների գնալ գալուց։ Պարերի միջանցքներում, երաժշտութիւնը չարունակ կրկնում էր ոգևորիչ հայկական մարշը և պարողներին աւելի և աւելի եռանդ ներշնչում։ Լրացաւ առաւօտեան ժամի 5-ը, հանգցրին ճրագները, բայց հիւրերը դեռ ևս չէին կամենում հեռանալ՝ զրկվելով այնպիսի մի ուրախ վայելքից։ Ամենքի երեսին փայլում էր ուրախութեան և գոհունակութեան նշանը։

Ցաւօղութիւնը պէտք է հասնէր իր գագաթնակէտին, եթէ չնորհալի տիկին Juliette Adam մի դժբաղդութեան պատճառով բացակայ չը լինէր։ Հակառակի նման, նախորդ օրը լրագիրները գուժեցին, որ տիկնոջ կառքը, անցնելով բուլվարի վրա, ձիաները կատաղում են և սպանում մի բանւորին։ Այնիւ տիկինը, իբրև ներկայացուցիչ, ուղարկել էր իր թերթի քարտուղար պ. Renard-ին, որը մի վերին աստիճանի պատկառելի ծերունի է։

Հետևեալ օրը տիկնոջից ստացվեց հետևեալ բովանդակութեամբ նամակը. «Ցաւում եմ, որ չը կարողացայ ներկայ լինել այնպիսի մի հրաշալի երեկոյթի, թէև մեծ փափագ ունէի, բայց ֆրանսիացի ժողովուրդը ինձ չէր ների այն բանւորի սպանման առիթով, որի անուղղակի պատճառը ես եմ եղած»։

Շնորհակալութեան արժանի են մանաւանդ հայր և որդի իշխան Լուսինեանները, որոնք ոչ մի միջոց չը խնայեցին աջակցել ուսանողներին. նրանք միջնորդ եղան տիկին Ադամի համաձայնութիւնն առնելու և խնդրելու առաջնակարգ դերասաններին։

Ի դէպ է յիշել, որ իշխանները իրանց հաշուով պահում են մի հայաստանցի բժիշկ-ուսանողին և մտադիր են կարճ ժամանակում կազմել մի ընկերութիւն յատկապէս չքաւոր ուսանողներին օգնութիւն հասցնելու համար։ Պէտք է աւելացնել, որ երեկոյթի ժամանակ ևս շատ օգնեցին ուսանողներին, ընդունելով բարձրաստիճան հիւրերին։ Դեռ էլի առիթ կունենանք խօսելու սրանց անելի և արդէն սկսած գործերի մասին....

Հետևեալ օրը Պարիզի նշանաւոր լրագիրները մեծ գովասանքով էին խօսում հայ ուսանողական երեկոյթի մասին, ինչպէս «Figaro», «Paris», «L'Observateur», «Le Petit Moniteur», «L'Orient» և այլն, և այլն, մինչև 10—15-ի չափ։

—

Վերջացնելով նամակս, չեմ կարող անխնայօրէն չը յարձակվել տեղիս մի կարգ հայ չարչի, կամ այսպէս ասած հրէական առևտուրով զբաղված վաճառականների վրա (խօսքս բացառութիւնների վրա չէ), որոնք իրանց անտարբերութեամբ կատարեալ զզուանք են պատճառում մարդուս. դրանք օգտաւէտ են համարում, ամեն գիշեր, հրէական արկղը կողքին քաշ արած, թափառել այս կաֆէից այն րէստօրանը, քան թէ տարէնը մի անգամ գոնէ խնայել մի քանի ֆրանկ ուսանողական երեկոյթի համար, որի նպատակը անշուշտ բարեգործական է։ Նրանց անտարբերութեան պատճառով իսկ, տուած երեկոյթը վնասվեց անցեալ տարի 100 ֆրանկով և մինչև 200 ֆրանկով այս տարի։ Մեր հայրենակիցներից շատերը կարծում են թէ տեղիս հայ վաճառականները բնակվելով Պարիզի նման մի զարգացած քաղաքում, անշուշտ շատ և շատ բարձր կը լինեն մեր գաւառականներից, սակայն քայլ առ քայլ հետևելով սրանց, դժբաղդաբար գտանք հակառակը և թէ ինչումն է կայանում, հետևեալ յօդուածով կը պարզենք։

Ծախսը ծածկելու համար ուսանողների յոյսը թիֆլիսաբնակ և բագուաբնակ հարուստների վրա է, որոնց նախապէս տոմսակներ են ուղարկված երեկոյթի առիթով։

Ցանկալի էր, որ գոնէ մեր կովկասցի վաճառականներն ընդունէին յիշեալ տոմսերը՝ խրախուսելու առաջիկայ տարիներին տրվելի երեկոյթները։

Այս տուած երեկոյթի օգուտներից մէկն էլ այն եղաւ, որ շատ ֆրանսիացիներ, որոնք մինչև այսօր էլ կարծում էին թէ հայերն Աֆրիկայից գաղթած մի ազգ են, առիթ ունեցան ճանաչել թէ ինչ է հայ ազգը և ուր է մեր հայրենիքը...

Մ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Աւստրիական կղերական լրագիրները առաջարկում են իշխան Կարլ Շվարցենբերգին գլուխ կանգնել կաթօլիկ կուսակցութեան և նոյն դերը խաղալ Աւստրիայում, ինչ դեր որ խաղում էր Գերմանիայում հանգուցեալ Վինդհօրստ։

—Այժմ յայտնվում է, որ վերջին տասն տարվայ ընթացքում Հնդկաստանի ազգաբնակութիւնը աճեց 30 միլիօնով։

—«Hamb. Nachrichten» լրագիրը հաւատացնում է, որ իշխան Բիսմարկի և այժմեան գերմանական կառավարութեան հայեացքների մէջ ոչ մի հակառակութիւն գոյութիւն չունի։

—Միացեալ-Նահանգների նախագահ Հարրիսոն ջանում է վերականգնեցնել Ամերիկայի հանրապետութեան բարեկամական յարաբերութիւնները Իտալիայի հետ։

—Բօլգարիայից հասած լուրերին նայելով աւելի քան 200 անձինք ձերբակալված են Սօֆիայում։ Ստամբուլովի իր պաշտօնից հրաժարվելու լուրը անհիմն է։

—Արտասահմանի հայոց լրագիրներում կարդում ենք հետևեալը. «Կիլիկիայէն կը հաղորդեն որ սիֆիլիս՝ ասված ախտը Ադանա նահանգի ամեն գիւղերի մէջ ճարակելով, ժողովրդի մեծ մասը վարակված է այդ ախտով։ Իսկ ախտին դէմ առնելու համար պէտք եղած թիւով ճարտար բժիշկներ կը պակսին»։

—«Memorial Diplomatique» լրագիրը հաւատացնում է, որ Վիէննայի մէջ կարծիք կայ թէ այս տարի, եթէ հանգամանքները կը ներեն, սուլթան Համիդ կայցելէ Աւստրիայի կայսրին և Յունաստանի թագաւորին։ Հաւանօրէն այդ ճանապարհորդութիւնը պիտի նպաստէ Սիրիայի և Լիբանանի հարցերի վերջնական լուծման։ Սակայն այս լուրը կարօտ է ստուգութեան։

—Մարտի 3/15-ին Իտալիայի Նապօլի քաղաքում վախճանված Մուտկուրօվ՝ բօլգարական պատերազմական մինիստր էր։ Դեռ երիտասարդ ժամանակ նա մտել էր ռուսաց զինուորական ծառայութիւն և մասնակցեց վերջին ռուս-թիւրքաց պատերազմին, Բօլգարիայի ազատութեան համար կռւելով։ Արևելեան-Ռումէլիայի Բօլգարիային միացման գործում նա նշանաւոր դեր էր խաղացել։ Ջերմ կուսակից լինելով բօլգարական ազգային դատի, նա իր ամբողջ կեանքում մեծ ջանքեր էր թափել Բօլգարիան թիւրքաց տիրապետութիւնից ազատելու համար։ Մուտկուրօվ Ստամբուլովի փեսան էր, սակայն ստիպված էր հրաժարվել իր պաշտօնից՝ ծանր հիւանդութեան պատճառով, որին և զոհ գնաց այս օրերս։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հետևելու արժանի մի օրինակ։ Պետերբուրգի տեխնիկական բարձրագոյն դպրոցներից մինի ուսանողները վճռել են չը ծխել, իսկ ծխախոտի վրա գործ դրած փողը յետ գցել և կազմել մի խնայողական արկղ դպրոցի աղքատ ուսանողների համար։

* * *

Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների հանրապետութեան ներկայացուցիչների ժողովի պատգամաւորներից ամենահարուստ մարդն է՝ պ. Ջօն Միչէլ։ Նա ունի 40 միլիօն դոլլարի կարողութիւն։

* * *

Երկու երիտասարդների մէջ խօսակցութիւն.

—Մինթէ մեր ընդհանուր բարեկամը, որը սովոր էր միշտ կանանց հաշուով ապրելու, այժմ ամուսնանում է....

—Այո, բայց դրանով նա չէ փոխում իր հասարակական դիրքը և դարձեալ իր սովորական դերի մէջ է մնում։

—Ինչպէս.

—Առաջ նա ապրում էր այս ու այն կնոջ հաշուով ապօրինի կերպով, իսկ այժմ խոշոր բաժինքով կին վերցնելով նա կապրի այդ կնոջ հաշուով օ ր ի ն ա կ ա ն կերպով...

* * *

Պառաւ երիտասարդների հայեացքը ամուսնութեան վրա։

—Ի՞նչ է պատահել, որ այդքան ժողովուրդ է հաւաքվել եկեղեցու առջև.

—Եկեղեցում մի հարսանիք է կատարվում....

—Ի՞նչ ես ասում.... Ու ո՞վ է յանցաւորը....

* * *

Այս օրերս Վիէննայի ժողովրդական թատրոնի (Volkstheater) յայտնի կօմիկ Ֆրանց Տեվէլէ (Tewele) տօնեց իր դերասանական գործունէութեան 25-ամեակը։ Նա խաղում էր նոյն պիէսայում, որի մէջ 25 տարի առաջ բեմ էր դուրս եկել առաջին անգամ։ Ոգևորված ծափահարութիւններին վերջ չը կար։ Թատրոնը կատարելապէս լի էր և հասարակութեան կողմից արած ամեն տեսակ ցոյցեր և նրանից այլ և այլ թանգագին պարգևներ ու պսակներ ընդունելուց յետոյ, յոբելեարը մի ճառ խօսեց, ի միջի այլոց իր կեանքի մասին հետևեալ սրամիտ տեղեկութիւններ հաղորդելով հասարակութեանը. «Ես մի ժամանակ խաղում էի ողբերգութիւնների մէջ, բայց երբ մի օր Շէկսպիրի «Ռոմէօ» դեր էի կատարում, հասարակութիւնը փոխանակ լաց լինելու, սկսեց անզուսպ կերպով ծիծաղել.... Ես հասկացայ թէ պէտք է կօմիկ դառնամ և այն օրից ճշմարիտ կօմիկ դարձայ։ Ես շատ անգամ ք է ֆ-ա ն ո ղ ի դերեր էի խաղում, թէև երկար ժամանակ թատրոնից 60 գուլդէն ամսական ռոճիկ էի ստանում... Ինքներդ կը հասկանաք, որ այդ տեսակ ռոճիկով շատ էլ քէֆ անել չէր կարելի։ Քսան և հինգ տարվայ ընթացքում ես 4479 անգամ եմ խաղացել. իմ դերերում ես 2318 պսակված կանանց, 1929 աղջիկներին և 980 այրիներին իմ սէրն եմ արտայայտել. 1543 անգամ ես երդումս սրբութեամբ պահել եմ, իսկ 775 անգամ երդմնազանց եմ եղել. 3250 անգամ պսակված եմ եղել, թէև մի անգամ միայն ճշմարիտ սիրել եմ (այդ մասին կնոջս հարցրէք), 613 անգամ մենամարտութիւն եմ ունեցել, 170 անգամ աւազակների ձեռքն եմ ընկել և 2480 հատ դաշոյն եմ ունեցել.... Իմ ամուսնութիւններից ընդամենը 2,500,000 գուլդէն, 6,900,000 ֆրանկ և 3,807,000 մարկ գումարների բաժինք եմ ստացել,—և ճշմարիտ չը գիտեմ ուր են գնացել այդ բոլոր փողերը... 1100 անգամ դատարկ բաժակներից ամենալաւ գինիներ ու գարեջուր եմ խմել, 2800 անգամ կարտօնից չինած խորոված և նոյնքան անգամ թղթից չինած սալատ եմ կերել.... Իմ դերասանական ասպարէզի ընթացքում 19,999 անգամ ծափահարված և բեմ կանչված եմ եղել.... Ինչպէս տեսնում էք մի անգամ է պակաս, որ 20,000 թիւը լրանայ, թէև ես ամենևին չեմ ուզում ձեզ ստիպել, որ այս րոպէիս լրացնէք այդ թիւը....»

Ճառն անդադար ընդմիջվելով հասարակութեան անզուսպ ծիծաղով, անմիջապէս ծածկվեց բուռն և ոգևորված ծափահարութիւններով....

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՎԱՐՇԱՎԱ, 27 մարտի։ Դատաստանական պալատը 7 ամսվայ բանտարկութեան դատապարտեց Զօլօտնիցկիներին, որոնք մեղադրվում են իրանց աղջիկ Անտօնինային տանջելու համար։

ՍԻՄԼԱ, 27 մարտի։ Մանիպուրի մօտ նորերս տեղի ունեցաւ նոր կռիւ, որի ժամանակ սպանվեց բրիտանական զօրաբաժնի գլխաւորը։

ՆԻՒ-ԵՈՐԿ, 27 մարտի։ Յայտնի նախաձեռնող Բարնում վախճանվեց։

ԲԵՐՆ, 27 մարտի։ Մեծ խորհուրդը վճռեց տալ Իւրա-Սիմպլոնեան երկաթուղային ընկերութեանը մի միլիօն ֆրանկի նպաստ, Սիմպլոնի մօտ թունէլ անցկացնելու համար։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 մարտի։ Մեծ իշխանուհի Օլգա Ֆէօդորօվնա երէկ ուղևորվեց Այ-Թօդոր, Ղրիմ։

ՄՕՍԿՎԱ, 28 մարտի։ Երէկ, գիշերային հետախուզութեան ժամանակ, Զարիադում, մինչև 150 հրէաներ են բռնված, որոնք օրինաւոր թուղթ չունէին Մօսկվայում ապրելու համար։

ՎԻԷՆՆԱ, 28 մարտի։ «Magyar Hirlap» լրագրում տպագրված է նրա թղթակցի մանրամասն խօսակցութիւնը Ստամբուլովի հետ։ Թղթակցի խօսքերին նայելով, Ստամբուլով այն կարծիքն ունի, որ Սօֆիայի վերջին սպանութիւնը քաղաքական նպատակ ունէր, բայց որ այդ դէպքը արտասահմանում սխալ են բացատրում, այն տեսակէտից, որ ուղղակի Ռուսաստանին են վերագրում։ Անկասկածելի է, որ ռուսաց կառավարութիւնը բոլորովին կապ չունի այդ սպանութեան հետ։ «Ներկայումս,—ասեց Ստամբուլով, դեռ ես պարզված չէ, թէ արդեօք այդ սպանութիւնը Բուխարեստից է բղխում, Կ. Պօլսից, թէ մի այլ տեղից»։ Վերջում Ստամբուլով ասեց, որ Բօլգարիայում գոյութիւն ունի ռուսական կուսակցութիւն։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 մարտի։ «Нов. Время» լրագիրը լսել է, որ թոյլատրված է, որպէս փորձ, հարաւային նահանգների մի քանի զէմստվօներին հիմնել գիւղական բանկեր։—«Новости» հաղորդում է, որ Մաչկօվի էկսպէդիցիան ճանապարհ է ընկնում Պետերբուրգից ներկայ շաբաթվայ վերջում։

Խմբագիր-Հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Անցեալ 1890 Թւին, ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ, հիմնվելով քաղաքային Դումայի վճռով և պ. Պօլիցմէյստրի համաձայնութեամբ հրատարակած պարտաւորեցուցիչ կանոնների վրա, որոնք տպված են եղել պ. Նահանգապետի կարգադրութեամբ „Кавказъ“ լրագրի № 72 (1890 Թւի) պաշտօնական մասում, կատարման համար, ձեռնամուխ եղաւ քաղաքային վարպետների ձեռքով տների ծխնելոյզների մաքրելուն, և այդ պատճառով տեղական բոլոր լրագիրներում տպված յայտարարութիւնների միջոցով դիմեց Թիֆլիս քաղաքի պ.պ. տանտէրերին, խնդրելով նրանց հատուցանել Դումայի որոշմամբ սահմանված տակսային համեմատ վճարը (10 կոպ. իւրաքանչիւր մաքրված ծխնելոյզի համար) և Թոյլ տալ որ ամառվայ ամիսներում մաքրվեն տների ծխնելոյզները, որպէս զի միջոց տրվի վերջացնել այդ աշխատանքը մինչև աշունը. իսկ աշնան և ձմեռվայ ամիսներում Թոյլ տալ որ մաքրվեն խոհանոցների ծխնելոյզները: Չը նայած դրան, և նմանապէս պօլիցիայի աջակցութեան, տանտէրերից շատերը իր ժամանակին չը հատուցին պատկանեալ վճարը, իսկ նրանք, որոնք հատուցին վերոյիշեալ վճարը՝ կամ բոլորովին չեն Թոյլատրում ծխնելոյզ մաքրողներին կատարել իրանց գործը, կամ յետաձգում էին մաքրելը մինչև վառելու ժամանակամիջոցը, որի պատճառով ծագում էին Թէ դժուարութիւններ և Թէ Թիւրիմացութիւններ: Բացի սրանից, վճարողներից շատերն էլ անորոշ կերպով տալիս էին իրանց հասցէները (փողոցների և քաղաքի բաժինների անունները), որի պատճառով տուած հասցէներից շատերը գտնված չը լինելով, քաղաքային վարչութեան մէջ մնացել էին 460 չը կատարված կվիտանցիաներ:

Այդ տեսակ խոչնդոտներին և Թիւրիմացութիւններին ներկայ Թւի ընԹացքում առաջն առնելու համար՝ Թիֆլիսի Քաղաքային Ուպրավան խոնարհաբար խնդրում է պ.պ. տանտէրերին. 1) սկսել տան ծխնելոյզներ մաքրելու համար որոշված վճարի հատուցումը առաջիկայ ապրիլ ամսին, 2) փողերը վճարելու ժամանակ որոշ և ճիշդ հասցէներ ներկայացնել (քաղաքի բաժինը, փողոցի անունը, տան պօլիցիական Թւահամարը, եԹէ կայ Թւահամար), և 3) Թոյլ տալ որ ապրիլ ամսից սկսած կանօնաւոր կերպով մաքրվեն ծխնելոյզները: 1—1

„ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ“

(ВѢНСКІЙ МАГАЗИНЪ)

ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԻ

(ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՊՐՕՍՊԷԿՏ, ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՄՆԱԶԻԱՅԻ ՀԱՆԴԷՊ, ՄԴԻՎԱՆԻԻ ՏԱՆԸ)

Ստացել ենք ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ մարդկանց և երեխաների ձմեռնային և ամառային պատրաստի հագուստներ, ամենավերջին ձևի:

ԳՆԵՐԸ չափաւոր են և ամենքին մատչելի:

Խուդավերդեանց. 1—15

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԻԳԱԿԱՆ ԱՐՀԵՍՏԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ԲՆԱԿԱՐԱՆ

սեպտեմբերի 1-ի համար, 10 սենեակից բաղկացած՝ կամ Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, կամ Երևանեան հրապարակի մօտ:

Առաջարկութիւնները խնդրում են ուղղել քաղաքային Ուպրավա, մինչև 1 ապրիլի: 3—3

ՍԵԴՐԱԿ ԹԱՐԱՅԵԱՆՑԻ

ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

ԲԱԳՈՒ քաղաքում ընդունվում են ամեն տեսակ գրքեր կօմիսիայով վաճառելու համար.

Հասցէն. Баку, книжная торговля, Седрака Тараянца. 9—10 (և. շ.)

ՋԻԹԱՀԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Յ. ԹԱՅԻՐՕՎԻ ԵՒ Կ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սրանով յայտնում է, որ գործարանի արդիւնքներից ՍԵՂԱՆԻ ԸՆՏԻՐ ՋԷԹԸ փունտանոց և երկու փունտանոց սրուակներում, նոյնպէս և ՀԱՍԱՐԱԿ ՁԷԹԸ վաճառվում են հետևեալ խանութներում. 1) ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ վաճառման ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մէջ, 2) Ա. Պ. ՅԱԿՈԲՕՎԻ մօտ, Գօլօվինսկի պրօսպէկտում, իշխան Մուխրանսկու տանը, 3) ՇԱԳԻՆԻ „Русская торговля“ անունով մագազինում, Գօլօվինսկի պրօսպէկտում, իշխ. Օրբէլեանիի տանը, 4) ԴԻԴ-ՋՈՒՐԱԲՕՎԻ մօտ, Պուշկինսկի փողոցում, տուն Բէկ-Թաբէգօվի, 5) ՄԻՐՁԱԽԱՆՕՎԻ մագազինում, Պուշկինսկի փողոցում, Միրիմանովի տանը, 6) „Надежда“ անունով ԲԱԺԲԷՈՒԿ-ՄԷԼԻՔՕՎԻ մագազինում, Միխայլօվսկի փողոցում, Ուլանցովի տանը, 7) Դ. ԲԱԿԱՐՕՎԻ մօտ, Նիկօլաեվսկի փողոցում, սեփական տանը, 8) Ա. ԽՈՒԴԱԴՕՎԻ մօտ, Նիկօլաեվսկի փողոցում, տուն Լօնդօի, 9) Մ. ԱՍԱՏՈՒՐՕՎԻ մօտ, Միխայլօվսկի փողոցում, Սլիվիցկու տանը, 10) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ, Սօլդատսկի բազարում, 11) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ Թուրքերի Մայդանի վրա և 12) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ Հալաբարի հրապարակի վրա:

ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ սեղանի ձէԹը, ԱՌԱՆՑ ԱՄԱՆԻ վաճառվում է ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ վերոյիշեալ ԵՐԵՔ ԴՈՒՔԱՆՆԵՐՈՒՄ: 8—10

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

MESSAGERIES MARITIMES

(ՄԵՍՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ).

Կանոնաւոր և ուղղակի երԹևեկութիւն ԼՈՆԴՈՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 5/17 ապրիլի դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ DOURO (ԴՈՒՐՕ) շոգենաւը նաւապետ BOUIS (ԲՈՒԻՍ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մտնելով և միջանկեալ նաւահանգիստները:

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆՃԷՐ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԳԷՈՐԳ ՀԸԶՈՒՐԵԱՆ ՀԸԶՈՒՐԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍՏ: 1—2

Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում և Բաղրամ Բարձրագոյն հաստատ-

ված գեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մօտ: 23—50 (շ.)

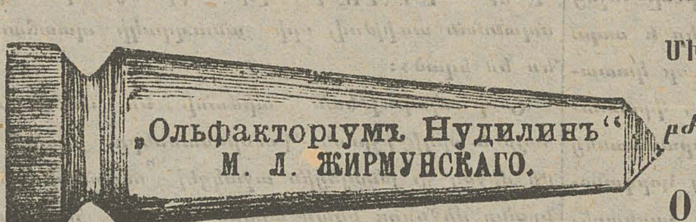

ՄԻՋՈՑ **ԽԱՐԲՈՒԽԻ** ԴԷՄ

բժշկական դէպարտամենտից Թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

Ծախվում է 40 կոպէկով

Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում: 48—52 (Շ.)

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ւ Տ Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ի

ց1-ն Մարտի 1891

Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք	Թիֆլիսում	Բագուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Դրամարկղ (առձեռն Թղթադրամ)........	132,803—73	133,172—07	265,975—80
2. ԸնԹացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում.	426,000 —	51,000 —	477,000 —
3. Զեղչումն (Disconto) մուրհակաց երկու ստորագրութեամբ....................	2,419,548—04	978,554—80	3,398,102—84
4. Զեղչ. մուրհ. մի ստորագր. ապահ. ապրանք.	— —	1,000 —	1,000 —
5. Զեղչումն տոկոսաբեր Թղթ., կտրօն. և այլն.	29,159—88	315—67	29,475—55
6. փոխատուութիւն գրաւականով			
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. Թղթերի.	1,146,825—62	384,213 —	1,531,038—62
բ) › ոչ ապահ. › ›	392,939 —	6,275 —	385,214 —
գ) ապրանքների....................	— —	41,420 —	41,420 —
դ) Ոսկւոյ և արծաթի................	— —	66,310—35	66,310—35
7. Բանկի պատկանեալ տոկոսաբեր Թղթեր.	392,302—53	43,941—59	436,244—12
8. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր..	57,088—52	11,511—91	68,600—43
9. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)..............	1,842,576—27	— —	1,842,576—27
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)..........	1,278,891—77	— —	1,278,891—77
10. Բաժինների հաշիւը կենտր. վարչութեան հետ	1,369,192—49	— —	1,369,192—49
կենտրօն. վարչութեան հաշիւը բաժինների հետ..........................	— —	1,268,663—17	1,268,663—17
11. Բողոքուած մուրհակներ.............	12,912—11	1,000 —	13,912—11
12. Պայմանաժամը անցուցուած փոխատուութիւններ..........................	7,500 —	15,640 —	23,140 —
13. ԸնԹացիկ ծախսեր..................	11,727—07	5,653—16	17,380—23
14. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր.....	2,761—94	3,302—50	6,064—44
15. Յետ ստացուելիք ծախսեր............	6,781—04	3,103—70	9,884—74
Ր. Ա.	9,515,010—01	3,015,076—92	12,530,086—93

Պ Ա Ր Տ Ք	Թիֆլիսում	Բագուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագլուխ...............	1,000,000 —	— —	1,000,000 —
2. Պահեստի դրամագլուխ...............	179,500—64	— —	179,500—64
3. Դրամական աւանդներ՝			
ա) Պայմանաժամով..................	2,419,683 —	285,383 —	2,705,066 —
բ) ց'Պահանջ......................	229,164 —	92,090 —	321,254 —
գ) ԸնԹացիկ հաշուով հասարակ......	828,771—22	1,060,520—30	1,889,291—52
› › պայմանաւոր...	— —	165,490—76	165,490—76
4. Փոխատուումն պետ. բանկայի Թիֆլ. բաժն. ապահովված զեղչեալ մուրհակներով. . .	— —	— —	— —
5. Մասնաւոր ընԹացիկ հաշիւ պետ. բանկի Թիֆլ. բաժն. ապահով. տոկոս. Թղթերով	— —	— —	— —
6. Թղթակիցներ՝	— —	— —	— —
ա) Նոցա հաշիւը (Loro).............	1,698,098—22	— —	1,698,098—22
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro).........	1,596,081—08	— —	1,596,081—08
7. Բաժինների հաշիւը կենտ. վարչութ. հետ.	— —	1,284,424—86	1,284,424—86
կենտրօն. վարչութ. հաշիւը բաժին. հետ.	1,152,235—67	— —	1,152,235—67
8. Բանկայի բաժնետոմսերու անվճար կտրօնների բաշխը 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888 և 1889 Թւերին.....	3,025—90	— —	3,025—90
9. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդների, ընԹացիկ հաշիւների և այլ գործողութեանց..........................	55,764—32	13,344—34	69,108—66
10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ..........................	76,682—72	40,141—84	116,824—56
11. փոխանցիկ գումարներ.............	139,033—27	14,165—03	153,198—30
12. Արդիւնք 1890 Թ:.................	136,969—97	59,516—79	196,486—76
Ր. Ա.	9,515,010—01	3,015,076—92	12,530,086—93

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 29 Марта 1891 г. Типографія Канпел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.